

הָא דְּמִסִּיק בִּיה בְּשִׁיעוּר אֲרָעָא וְשָׁבָא – מַה שֶּׁאָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁבַעֲל  
 חוּב גּוֹבֵה אֶת הַשֶּׁבַח בְּלֹא לְשֹׁלֵם בַּעֲבוּרָו, הוּא בִּאֻפֵּן שִׁיעוּר  
 הַחוּב שֶׁהוּא תּוֹבֵעַ אֶת הַלּוּה מִגִּיעַ לְכּוּדֵי עֶרֶךְ הַשְּׂדֵה עִם הַשֶּׁבַח  
 שֶׁהַשְּׂבִיחָה הַלּוֹקָה. וְהָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁהַבַּעֲל חוּב מִשְׁלֵם לַלּוֹקָה  
 עֲבוּר הַשֶּׁבַח בְּדַמִּים, הוּא בִּאֻפֵּן דְּלֹא מִסִּיק בִּיה אֲלֵא בְּשִׁיעוּר אֲרָעָא  
 – שֶׁאִין הַחוּב מִגִּיעַ אֵלָּא לְכּוּדֵי עֶרֶךְ הַשְּׂדֵה בְּלִבְדּוֹ, בְּלֹא הַשֶּׁבַח  
 שֶׁעָלִיה.

אָמַר לִיה רַבִּינָא לִרְבִּי אִשִּׁי: הֲלֹא מַחְלֻקָּתָא אִמּוּרָאִים הִיא בְּכַתּוּבוֹת  
 (צֹא): בַּבַּעֲל חוּב שְׂבֹא לְגִבּוֹת אֶת חוּבוֹ מִקְרַקֵּה הַנִּמְצָאָת בִּיד  
 לְקוֹחוֹת הַלּוּה. הָאִם יִכּוֹל הַלּוֹקָה לְפָרוּעַ אֶת הַחוּב לְבַעֲל חוּב  
 בְּדַמִּים וּלְסַלְקוֹ מִהַקְרַקֵּה, אוֹ לֹא. וְאִם כֵּן, הִנֵּיחָא לְמָאן דְּאָמַר, שֶׁגַּם  
 אִי אִית לִיה זְוִי לְלֹקָה לְפִירְעוֹן הַחוּב לֹא מִצִּי מִסִּלָּק לִיה לְבַעֲל חוּב,  
 אֵלָּא זְכוּתוֹ שֶׁל הַבַּעֲל חוּב לְטְרוּף מִמֶּנּוּ אֶת הַקְרַקֵּה, שִׁפְיִר יֵשׁ  
 לְהַעֲמִיד אֶת דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל שֶׁהַבַּעֲל חוּב מִסִּלָּק אֶת הַלּוֹקָה מִהַשֶּׁבַח  
 בְּדַמִּים, בִּאֻפֵּן שִׁיעוּר הַחוּב אִינוֹ אֵלָּא כַּעֲרֵךְ הַשְּׂדֵה בְּלִבְדּוֹ בְּלֹא  
 הַשֶּׁבַח. אֲלֵא לְמָאן דְּאָמַר, אִי אִית לִיה זְוִי לְלֹקָה מִצִּי מִסִּלָּק לִיה  
 לְבַעֲל חוּב, לֹא יִתְכַּן לְהַעֲמִיד אֶת דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל בִּאֻפֵּן הָאִמּוּרָא.  
 שֶׁאִם כֵּן לִימָא לִיה הַלּוֹקָה לְבַעֲל חוּב, הֲלֹא אִי הוּא לִי זְוִי כְּשִׁיעוּר  
 הַחוּב כּוֹלֵו הוּא מִסִּלְקִינָא לָךְ מְבֹלִיָּה אֲרָעָא – הִייתִי מִסִּלָּק אוֹתָךְ  
 בְּזוּזִים אִלּוּ מִהַקְרַקֵּה כּוֹלֵה. וְאִם כֵּן אָף הִשְׁתָּא כְּשֶׁאֵתָה נּוֹטֵל חֵלֶק  
 מִהַקְרַקֵּה עִם הַשֶּׁבַח שְׁלִי, הֲרִי נִפְרַע בְּכֵךְ הַחוּב כּוֹלֵה, וְאִם כֵּן אִין  
 לָךְ לִיטוֹל אֶת הַקְרַקֵּה כּוֹלֵה, אֵלָּא הֵב לִי גִירָא דְּאֲרָעָא שִׁיעוּר  
 שְׁבָחָא – תֵּן לִי חֵלֶק בְּקֻרַקֵּה כִּנְגַד שֶׁבַח זֶה. וְאִין אָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁאִין  
 הַבַּעֲל חוּב מַחְוִיב לְתֵת לַלּוֹקָה חֵלֶק מִהַקְרַקֵּה כִּנְגַד הַשֶּׁבַח, אֵלָּא  
 מִסִּלָּק לִי אֶת הַשֶּׁבַח בְּדַמִּים.

אָמַר לִיה רַבִּי אִשִּׁי: הָא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ, בְּגוֹן דְּשׁוּנָה נִיְהִלִּיה – שַׁעֲשֵׁה  
 הַלּוּה אֶת הַשְּׂדֵה אֲפּוֹתִיקִי לְמַלּוּה, דְּאָמַר לִיה הַלּוּה לְמַלּוּה, לֹא  
 יִהְיֶה לָךְ פְּרַעוֹן אֲלֵא מִשְׂדֵּה זֶה. וּבִשְׁעִבּוּד שֶׁל 'אֲפּוֹתִיקִי', לְדְבָרֵי הַכֵּל  
 אִין הַלּוֹקָה יִכּוֹל לְסַלֵּק אֶת הַמַּלּוּה מִהַקְרַקֵּה בְּדַמִּים. לְפִיכֵךְ נּוֹטֵל  
 הַמַּלּוּה אֶת הַקְרַקֵּה כּוֹלֵה. וּמִסִּלָּק אֶת הַלּוֹקָה מִהַשֶּׁבַח בְּדַמִּים.  
 חֲזוּרָת הַגִּמְרָא לְדִין שֶׁבַח גְּזִילָה, שְׁלִישִׁית רַבִּי יְהוּדָה וּרְבִי שְׁמַעוֹן  
 נִקְנָה לְגִזּוּלָן, כּוֹלֵו אוֹ מִקְצָתוֹ:

אָמַר רַבָּא, מִי שְׁגָל וְהִשְׁבִּיחַ אֶת הַגְּזִילָה וְאַחֵר כֵּךְ מְכַר אוֹתָהּ  
 לְאַחֵר, וְכֵן מִי שְׁגָל וְהִשְׁבִּיחַ אֶת הַגְּזִילָה וְאַחֵר כֵּךְ הוֹרִישׁ אוֹתָהּ  
 לְיוֹרְשֵׁיו, מַה שְּׁהִשְׁבִּיחַ מְכַר, וְמַה שְּׁהִשְׁבִּיחַ הוֹרִישׁ. שְׁמַאחֵר שֶׁכֹּבֵר  
 זֶכֶר הַגְּזוּלִין בְּשֶׁבַח, הֲרִי הוּא שֶׁל הַלְקוּחוֹת וְהַיּוֹרְשִׁים שֶׁקֵּנוּ מִמֶּנּוּ.  
 בְּעֵי רַבָּא: אִם הִשְׁבִּיחַ הַלּוֹקָה אֶת הַגְּזִילָה שֶׁקֵּנָה מִהַגְּזוּלָן, מַהוּ דִּינוֹ  
 שֶׁל שֶׁבַח זֶה. הָאִם כֵּשֶׁם שֶׁהַשֶּׁבַח שֶׁהַשְּׂבִיחַ הַגְּזוּלִין נִקְנָה לוֹ, כִּמּוֹ  
 קוֹנֵה הַלּוֹקָה אֶת הַשֶּׁבַח שֶׁהַשְּׂבִיחַ הוּא, אוֹ לֹא.

בְּתֵר דְּבִעְרֵי הִדְר פִּשְׁטָה – לְאַחֵר שֶׁהִסְתַּפֵּק רַבָּא סַפֵּק זֶה, פִּשְׁט  
 אוֹתוֹ. מַה מְכַר רֹאשׁוֹן לְשֵׁנִי כָּל זְכוּת שְׁתֵּבָא לִידוֹ, וְאָף אֶת זְכוּתוֹ  
 בְּשֶׁבַח הוּא מּוֹכֵר לַלּוֹקָה, וְעַל כֵּן אָף הַשֶּׁבַח שֶׁהַשְּׂבִיחַ הַלּוֹקָה נִקְנָה  
 לַלּוֹקָה.

בְּעֵי רַבָּא: הִשְׁבִּיחַ עוֹבֵד בּוֹכְבִּים אֶת הַגְּזִילָה שְׂגוּל, מַהוּ דִּינוֹ שֶׁל  
 שֶׁבַח זֶה.

אָמַר לִיה רַבִּי אֲחָא מְדַפְּתִי לְרַבִּינָא: וְכִי תִקְנִיתָ לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים נִיקוּ  
 וְנִעְבְּדוּ – נִקּוּם וְנַעֲשֶׂה. הֲלֹא כָּל מַה שֶּׁקוֹנֵה הַגְּזוּלִין אֶת הַשֶּׁבַח הוּא  
 מִשּׁוּם תִּקְנַת הַשְּׂבִיחַ, וְאִין מִסְתַּבֵּר שֶׁגַּם לְגַי תִּיקְנָה תִּקְנָה זֶה.

אָמַר לִיה רַבִּינָא: לֹא צָרִיכָא – לֹא הִסְתַּפֵּק רַבָּא אֵלָּא בְּגוֹן דְּוִפְנִיָּה  
 הַגְּזוּלִין הִגִּי אֶת הַגְּזִילָה לְיִשְׂרָאֵל. הָאִם קוֹנֵה יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבַח,  
 אוֹ לֹא.

שׁוּב מִקְשָׁה הַגִּמְרָא, סוּף סוּף יִשְׂרָאֵל הָא מִחֲמַת עוֹבֵד בּוֹכְבִּים,

הֲרִי הוּא קְעוּבָה בּוֹכְבִּים, שֶׁכֵּן הוּא בֹא מִכּוּחוֹ. וְכֵשֶׁם שֶׁאִין לְמוֹכֵר  
 הִגִּי זְכוּת בְּשֶׁבַח, כֵּן אִין לַלּוֹקָה הַיִּשְׂרָאֵל זְכוּת בּוֹ.  
 מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: לֹא צָרִיכָא – לֹא הִסְתַּפֵּק רַבָּא אֵלָּא בְּגוֹן דְּגִזּוּל  
 יִשְׂרָאֵל וְוִנְהָ נִיְהִלִּיה – וּמִכֵּר אֶת הַגְּזִילָה לְעוֹבֵד כּוֹכְבִּים, וְהִשְׁבִּיחָהּ  
 הַעוֹבֵד בּוֹכְבִּים, וְהִדְר (וְחִזּוּר) הַעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וְוִנְהָ (וּמִכְרָהוּ) לְיִשְׂרָאֵל.  
 מֵאִי דִינוֹ שֶׁל שֶׁבַח זֶה. מֵי (וְהָאִם) אֲמַרְיִנִי, בְּגוֹן דְּמַעְיָקְרָא הַגְּזוּלִין  
 הִרְאִשׁוּן הִיָּה יִשְׂרָאֵל, וְהִדְר – וְאָף לְבִסּוּף נִמְצָאָת מִשּׁוּם תִּקְנַת הַשְּׂבִיחַ  
 יִשְׂרָאֵל, עֲבָדֵי רַבָּנָן תִּקְנִיתָ – תִּיקְנוּ לוֹ חֲכָמִים מִשּׁוּם תִּקְנַת הַשְּׂבִיחַ  
 לִיטוֹל אֶת הַשֶּׁבַח. אוֹ דְּלִמָּא, בְּגוֹן דְּאִיכָא עוֹבֵד בּוֹכְבִּים שֶׁקֵּנָה  
 בְּאִמְצָעֵה אֶת הַגְּזִילָה, לֹא עָבָד לִיה רַבָּנָן תִּקְנִיתָ לְיִשְׂרָאֵל שֶׁקֵּנָה  
 מִמֶּנּוּ, שֶׁכֵּן יִשְׂרָאֵל הָבֹא מִכָּח עוֹבֵד כּוֹכְבִּים דִּינוֹ כַּעֲבוּד כּוֹכְבִּים  
 שֶׁלֹּא נַעֲשֵׂתָה בּוֹ הַתִּקְנָה.  
 מִסִּיקָה הַגִּמְרָא: תִּיקוּ.

חֲזוּרָת הַגִּמְרָא לְדִין שִׁינוֹ קוֹנֵה, וְדָנָה בְּמִקְרִים מִסּוּיִימִים הָאִם הֵם  
 נַחֲשִׁבִים לְשִׁינוֹ אוֹ לֹא: אָמַר רַב פֶּפְא, הָא מָאן דְּיִקְלָא מִחֲבֵרִיה  
 וְקָמְלִיה – הַגְּזוּל דָּקֵל מִחֲבִירוֹ וְקִצְצוּ, אָף עַל גַּב דְּשִׁדְיָא מִאֲרָעָא  
 לְאֲרָעָא דִּידֵיהּ – אִפִּילוּ שֶׁהַעֲבִירוֹ מִקְרַקֵּה הַגְּזוּל וְנִטְעוּ בְּקֻרַקֵּה שְׁלֹו,  
 לֹא קֵנִי אוֹתוֹ. וְאִינוֹ מִשְׁלֵם דְּמִים, אֵלָּא מְשִׁיב אֶת הַדָּקֵל עֲצָמוֹ.  
 מִפְּרִשְׁתָּה הַגִּמְרָא אֶת טַעְמָו שֶׁל רַב פֶּפְא: מֵאִי מַעְמָא אִין הַקְצִיעָה  
 וְהַנְטִיעָה נַחֲשִׁבוֹת לְשִׁינוֹ שֶׁמַּחֲמַתוֹ יֵשׁ לוֹ לְגִזּוּל לְקִנְיַת הַדָּקֵל,  
 מִשּׁוּם דְּמַעְיָקְרָא דִּיקְלָא מִיְקָרִי וְהִשְׁתָּא גַּמִּי דִּיקְלָא מִיְקָרִי, וְלֹא  
 הַשְּׂתָנָה שְׁמוֹ.

וְכֵן הַגְּזוּל דִּיקְלָא וְעָבִיד גּוֹבִי – חֲתָכוֹ לְחִתִּיכוֹת, לֹא קֵנִי אוֹתוֹ בְּשִׁינוֹ  
 זֶה, אֵלָּא מְשִׁיב אֶת הַחֲתִיכוֹת עֲצָמוֹ, מִשּׁוּם דְּגַם הִשְׁתָּא מִיְהָת גּוֹבִי  
 דִּיקְלָא (חֲתִיכוֹת דָּקֵל) מִיְקָרִי, וְאִין זֶה שִׁינוֹ.

אֲבֵל הַגְּזוּל גּוֹבִי וְעָבִידֵיהּ בְּשִׁנוֹי (קוֹרוֹת), קֵנִי אוֹתוֹ בְּשִׁינוֹ, וְאִינוֹ  
 מַחְוִיר אֶת הַקּוֹרוֹת עֲצָמוֹ, אֵלָּא מִשְׁלֵם דְּמֵי גּוֹבִי. מִשּׁוּם שֶׁעַד עַתָּה  
 נִקְרָאוּ 'גּוֹבִי דִּיקְלָא' וְעַתָּה הֵן קְרוּיֹת קוֹרוֹת.

הַגְּזוּל בְּשִׁנוֹי רַבָּנִי וְקוֹרוֹת גְּדוּלוֹתוֹ וְעָבִידֵיהּ בְּשִׁנוֹי זוּמְרִי – וְחֲתָכֵן  
 וְעִשָּׂה מִתָּן קוֹרוֹת קִטְנוֹתוֹ לֹא קֵנִי, שֶׁכֵּן עֲדִיין שְׁמֹן עֲלִיהֶן וְלֹא  
 הַשְּׂתָנָה. אֲבֵל אִם עָבִידֵיהּ קִצְצוּיָא – אִם עִשָּׂה מִהַקּוֹרוֹת קְרִישִׁים,  
 קֵנִי אוֹתָם בְּשִׁנוֹ, שֶׁכֵּן מִתְחִילָה קְרוּיֹת 'קוֹרוֹת' וְעַתָּה הֵם קְרוּיִם  
 'קְרִישִׁים'.

אָמַר רַבָּא: הָא מָאן דְּגִזּוּל לְוִלִּיבָא וְעָבִידֵיהּ הוּצִי – וַעֲשֵׂה עֲלֵים,  
 שְׁתֵּלֵשׁ אֶת עֲלָיו מִהַשְּׂדֵּרָה, קֵנִי אוֹתוֹ בְּשִׁנוֹ, מִשּׁוּם דְּמַעְיָקְרָא  
 בְּשַׁעֲת הַגְּזִילָה לְוִלִּיבָא מִיְקָרִי נִקְרָא לְוִלְבּוֹ, וְהִשְׁתָּא הוּא נִקְרָא הוּצִי  
 (עֲלִים).

וְכֵן הַגְּזוּל הוּצִי (עֲלִים) וְעָבִידֵיהּ חוּפְיָא – וַעֲשֵׂה מִהֶם מִטַּטְא, קֵנִי  
 אוֹתָם בְּשִׁנוֹ, מִשּׁוּם דְּמַעְיָקְרָא הִיוּ קְרוּיִים 'חוּפְיָא', וְהִשְׁתָּא הֵם  
 קְרוּיִים 'חוּפְיָא'. וְאִין זֶה שִׁינוֹ הַחֲזוּר, מִשּׁוּם שֶׁלְצוּרֵךְ עִשִּׂית  
 הַמִּטַּטְא יֵשׁ לְחֻלּוֹק כָּל עֵלָה לְשִׁנִּים.

אֲבֵל הַגְּזוּל חוּפְיָא (מִטַּטְא) וְעָבִידֵיהּ שְׂרִשׁוּרָא (חֲבֵל), לֹא קֵנִי בְּשִׁנוֹ.  
 מֵאִי מַעְמָא, מִשּׁוּם דְּהִדְר כְּתִיר לִיה וְהוּי חוּפְיָא – שֶׁאִפְשֵׁר לְחַתֵּר  
 אֶת הַחֲבֵל וְלְחַחֲזִירוֹ לְצוּרַת מִטַּטְא, וְשִׁינוֹ הַחֲזוּר לְבִרְיִיתוֹ אִינוֹ  
 קוֹנֵה.

בְּעֵי רַב פֶּפְא: הַגְּזוּל לְוִלְבּוֹ מִחֲבִירוֹ, וּבִרְשׁוֹת הַגְּזוּלִין נִחְלָקָה הִתְיוֹמַת  
 – הַעֲלָה הַעֲלִינִן שֶׁבִּאֲמַצֵּה הַלּוֹלָב, שֶׁהוּא כְּפוֹל כֹּכֵל עֲלֵי הַלּוֹלָב  
 וְעִשׂוֹי מִשְׁנֵי עֲלִים הַמְחוּבְּרִים בְּגַבָּם, וְנִפְרַד חִיבוּרָם וְנַחֲלָקוּ זֶה מִזֶּה,  
 מַהוּ דִּינוֹ שֶׁל לְוִלְבּ זֶה. הָאִם נִפְסַל הַלּוֹלָב עַל יַד כֵּךְ לְמִצְוַת נְטִילָה,  
 וּמִמִּילָא נַחֲשֵׁב הַדְּבַר לְשִׁינוֹ שֶׁהַגְּזוּלִין קוֹנֵה עַל יְדוֹ, אוֹ לֹא.

פּוֹרְשֵׁת הַגִּמְרָא: תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי תַּתּוֹן אָמַר רַבִּי וְהִשְׁעָה בְּן לִוִּי,  
 לְוִלְבּ שֶׁנִּחְלָקָה מִמֶּנּוּ הִתְיוֹמַת פְּסוּל לְמִצְוַת.

אמרתי לו לגולן שישלם את כל שבח השדה, אף אני לא אמרתי  
אלא שישלם חצי מהשבח לבעל השוורים, כפי חלקם בשבח  
השדה.  
אמר ליה רבא לרב נחמן: סוף סוף גזילה הוא, והלכה בידינו  
שהגזילה קא הדרה בצינא (חוזרת בעיניה) כמות שהיא, והשבח  
נשאר אצל הגולן. דהרי תנן במשנתנו, כל הגולן משלמין בשעת  
הגזילה, ואינם מחזירים את השבח.  
אמר ליה רב נחמן לרבא: לא אמינא לך, כי יתיבנא בדינא לא תימא  
לי מידי – וכי לא אמרתי לך, שכשאתה יושב בדין אל תאמר לי  
דבר. דאמר הונא חברי, שאני ושמואל (המכונה שבור מלכא) אחים  
אמר עלי הונא חברי, כלומר שוים אנחנו בכח פסק ההלכה. ומה שחייבתי  
גולן זה בחצי משבח השדה טעמי עמדי, משום דהאי אינש גולנא  
עתיקא הוא, ומה זמן רב שהוא גולל בקביעות, ומשום כך בצינא  
דאיקנסיא – רציתי לקונסו.

### משנה

כהמשך למשנה הקודמת (צג): גם המשנה שלפנינו עוסקת בדיני  
גולן שנעשה שינוי בגזילה שבידו, וכיון שנעשה שינוי בגזילה  
קנאה הגולן, וצריך לשלם מעות כפי שויה בשעת הגזילה.  
משנתנו דנה האם צריך הגולן לשלם את הפחת שנעשה בגזילה,  
או שיכול להחזיר את הגזילה לבעליה כמות שהיא. ובתחילה  
מביאה המשנה דיני שינוי שנעשה בדרך הטבע:  
גול בהמה, והזקינה, או שגול צבדים, והזקינה, ועקב כך אינם יכולים  
לעשות מלאכה כבעבר, וירד ערכם של הבהמה או העבדים. כיון  
שנעשה שינוי בבהמה או בעבד קנאם הגולן בשינוי, ולכן  
כשמחזיר את העבדים או הבהמה לבעליהם, משלם בשעת הגזילה  
– כפי ערכם שהיו שוים בשעת הגזילה. רבי מאיר אומר, בצינא  
– כשמחזיר עבד, אומר לו לבעל העבד, הרי שלך לפניך, ומחזיר  
לו את העבד כמות שהוא, ואינו צריך לשלם לו כשעת הגזילה.  
רבי מאיר סבר שכיון שהעבדים הוקשו לקרקע, לכך כשם שאי  
אפשר לגזול קרקע ותמיד נשארת ברשות בעליה, כך הדין  
בעבדים, וממילא כל שינוי ופחת שנעשה בעבד, ברשות בעליו  
נשתנה ונפחת.  
המשנה מביאה מקרים של גזילה שנשתנתה בידו הגזילה שינוי  
הניכר:  
גול מטבע, ונפסק המטבע והוא שינוי ניכר, וכן הגזול פירות,  
והזקינה, וכן הגזול זיו, והזקינה, בכל מקרים אלו נעשה שינוי  
הניכר, ועל ידי שינוי זה קנאם הגולן, ולכן משלם בשעת הגזילה.  
המשנה מביאה מקרים שהגזילה נשתנתה ביד הגולן בשינוי שאינו  
ניכר:  
גול מטבע, ונפסק לשימוש, וכן הגזול תרומה, ונפסמא, וכיון  
שנטמאה אסורה באכילה ואינה עומדת אלא לשריפה, וכן הגזול  
חמין, ועבר עליו תפסה, שנאסר בהנאה. וכן הגזול בהמה, ונתעברה  
בה עבירה, כגון שנרבעה, או שעשאה עבודה זרה והשתחוה לה,  
או שהקצה לעבודה זרה, ומשום כך נפסלה הבהמה לקרבן, או  
שנפסלה הבהמה מלהיקרב על גבי המזבח על ידי שנעשה בה מום  
במקום שאינו ניכר, וכגון בדוקין שבעין, או שחיתתה יוצאה ליסקל,  
ובהמה היוצאת להיסקל, אסורה באכילה ובהנאה, הדין במקרים  
אלו, שהגולן אומר לו הרי שלך לפניך – יכול להחזיר את הבהמה  
לבעליה כמות שהיא, ולומר לו מה שגולתי החזרתי והרי הוא  
לפניך, ואינו צריך לשלם ההפרש שבין שעת גזילה לשעת  
החזרתה, כיון שזה נזק שאינו ניכר:

### גמרא

שינוי במשנה שהגולל בהמה והזקינה משלם כבשעת הגזילה: אומר  
רב פפא, לא תזקינה תזקינה ממש – אין הכוונה במשנה דווקא  
שהזקינה,

מאי לאו – האם לא הוא הדין ללחלקה התימות שהוא פסול, ואם  
כן אף נקנה הלולב לגולן מחמת פסול זה.  
דוחה הגמרא: לא כן הוא, אלא נפלה התימות שאני, דהא חסר  
לה מגוף הלולב, אבל אם נחלקה התימות לא נחסר ממנו כלום,  
ויתכן שהוא כשר.  
לשון אחרת בדברי רבי יהושע בן לוי: איבא דאמרי, תא שמע,  
דאמר רב מתן אמר רבי יהושע בן לוי, נחלקה התימות נעשה כמי  
שנפלה התימות מהלולב, והרי הוא פסול.  
מסיקה הגמרא לפי לשון זה: שמע מינה, שאם נחלקה התימות קונה  
הגולן את הלולב בשינוי, משום שהוא נפסל בכך.  
אמר רב פפא: האי מאן דגול עפרא מחבריה, ועבדיה לבינתא –  
הגולל עפר מחבירו ועשה ממנו לבינה, לא קני את הלבינה, אלא  
חוזרת היא לנגול. מאי טעמא, דהדר משני ליה עפרא – משום  
שיכול לחזור ולכתוש את הלבינה ולעשותה שוב לעפר, ושינוי  
החזור לברייתו אינו קונה.  
אבל אם גול לבינתא ועבדיה עפרא, קני הגולן את העפר בשינוי.  
מאי אמרת, (אם תאמר) דלמא הדר ועבדי ליה לבינתא – הלא בידו  
לחזור ולעשות את העפר ללבינה, ואף זה הוא שינוי החזור שאינו  
קונה, לא כן הוא. משום שהאי לבינתא שיעשה מהעפר לבינה  
אחרית הוא, ופנים חדשות באו לכאן. שהרי צריכה הלבינה  
השניה תיקון וגיבול בפני עצמה, ואי אפשר לכון שתהיה בדיוק  
בגודל הלבינה ראשונה. נמצא בשינוי זה של כתישת הלבינה  
לעפר הוא שינוי חזר לקדמותו.  
ואמר רב פפא: האי מאן דגול נפסא מחבריה ועבדי זוזי – הגזול גוש  
של כסף מחבירו ועשה ממנו מטבעות זה, לא קני זוזים אלו, אלא  
משיבם לנגול. מאי טעמא, הדר עבדי להו נפסא – משום שבירו  
לחזור ולהתיבם ולעשות מהם שוב גוש כסף, והרי זה שינוי החזור  
לברייתו שאינו קונה.  
אבל אם גול זוזי ועבדיהו נפסא, קני. מאי אמרת, (אם תאמר) הדר  
עבדי להו נפסא שוב לזוזי והרי זה ושינוי החזור, לא כן הוא.  
שהרי אין אלו אותם זוזים במקום, אלא פנים חדשות באו לכאן,  
ונמצא בשינוי שאינו חזר לברייתו הוא.  
הגולל זוזים שחיימי (שוורים) מרוב ישנותם ועבדיהו חדתי – וליבן  
אותם ועשאם כחדשים, לא קני, משום שסופם להתיישן שוב  
ולהשחיר, ושינוי החזור הוא.  
אבל אם גול זוזים חדתי ועבדיהו שחיימי, קני אותם בשינוי. מאי  
אמרת, אף זה הוא שינוי החזור משום דהדר עבדי להו חדתי על  
ידי שילבבם, לא כן הוא. משום שאף לאחר שילבבם אינם נביעים  
לגמרי כחדשים, שכן מידע דיע שיהמיהו – עדיין ניכרת עליהם  
שחרוריתם, ונמצא בשינוי שאינו חזר הוא.  
שינוי במשנתנו: זה הפלל, כל הגולן משלמין בשעת הגזילה.  
שואלת הגמרא (זה הפלל) [כל] לאתניי מאי – מה באה המשנה  
לרבות בתיבה זו.  
משיבה הגמרא: תיבת 'כל' שבמשנה, באה לאתניי הא שינוי דאמר  
רבי אלעאי, גב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, נעשה שינוי בידו,  
וקנאו. ואם טבח וקבר את האיל או העגל פטור מתשלומי ארבעה  
וחמישה, משום שכבר קנאם קודם לכן בשינוי, ונמצא שאת שלו  
הוא מוכה, ואת שלו הוא מוכה, ואינו משלם אלא כפל. קנס שקנסו  
בגזול עתיק:  
ההוא גברא דגול פדנא דתורי מחבריה, איל קרב בהו קרבא, וזע  
בהו וזעא, לסוף אהדרניהו למריה – מעשה באדם גול צמד שוורים  
מחבירו, וחרש וזרע עממה את שדהו, ולבסוף החזירם לבעליהם.  
אתא לקמיה דרב נחמן לדין. אמר להו רב נחמן לבעלי הדין, וילו  
שמוי שבהא דאשבה – לכו ושומו את השבח שהשביחה השדה על  
ידי מלאכות אלו, וישלם הגולן לבעל השוורים שבח זה.  
אמר ליה רבא לרב נחמן: תורי אשבה, אינא לא אשבה – האם רק  
השוורים השביחו את השדה, וכי אין השבח מתייחס גם לשדה  
עצמה, והרי היא זו שהצמיחה את הפירות.  
אמר לו רב נחמן: מי קאמינא נשימו פוליה, פלגא קאמינא – וכי

דברי הברייתא בעקבות דברי המשנה. משיבה הגמרא, **אָמְרִי, רַב**  
**נָמִי מְתִינִתִּין אִיפְכָא אֲתֵינָה** – רב מלכתחילה שנה את דברי המשנה  
הפוך, שכך קיבל מרבותיו.  
**וְאִי בְעִית אִמָּא, כִּי לֹא אִפִּיד** – מתי אין להפוך משנה מפני ברייתא,  
**חָדָא מְסַמֵּי חָדָא** – רק כאשר יש משנה אחת כנגד ברייתא אחת,  
אבל **חָדָא מְסַמֵּי תַרְתֵּי, אִפִּיד** – הופכים את המשנה מפני שתי  
הברייתות.  
לעיל שנינו ברייתא שהשיטות בה הפוכות ממשנתנו, ולהלן  
מביאה הגמרא את הברייתא השניה:  
**דְּתֵנִיא, הַמְחִילִף פָּרָה בְּחִמּוֹר, כְּלוּמֹר, אִדָּם שִׁישׁ לוֹ פְּרָה וְלַחֲבִירוֹ**  
**חִמּוֹר, וְהַסְכִּימוּ בִּינֵיהֶם לְהַחֲלִיפָם,** וקנו זה מזה בקנין חליפין על ידי  
שבעל הפרה משך את החמור, ועל ידי זה נקנתה הפרה לבעל  
החמור בכל מקום שהיא, ובשעת הקניין לא היתה הפרה לפנייהם,  
**וְיָלְדָה הַפְּרָה, וַיֵּשׁ סֹפֶק מִתִּי יִלְדָה, הָאֵם לִפְנֵי הַמְכִּירָה וְהוּלֵד שֶׁל**  
**הַמוֹכֵר, או לאחר המכירה והוולד של הלוקח. וְכֵן הַמוֹכֵר שִׁפְחָתוֹ**  
**– תְּמוּרַת כֶּסֶף, וְהַשְׁפָּחָה לֹא הִיְתָה לִפְנֵיהֶם בְּשַׁעַת הַמְכִּירָה, וְיָלְדָה**  
**הַשְׁפָּחָה. וְכַעַת יֵשׁ סֹפֶק מִתִּי יִלְדָה, הַדִּין הוּא, שֶׁאֵם הָ – הַמוֹכֵר**  
**אוֹמֵר בְּרִשּׁוֹתֵי יָלְדָה, וְלִכֵּן הוּלֵד שִׁיךְ לִי, וְחֵלָה – הַקֹּנֵה שׁוֹתֵק –**  
**דְּהֵינּוּ שְׂאִינוּ יוֹדְעִי, הַמוֹכֵר יוֹדֵעַ הָ, מִכִּיוֵּן שֶׁלְּמוֹכֵר בְּרוּר שֶׁהוּלֵד**  
**שִׁיךְ לוֹ וְאִילוּ חָדָא שְׁוֹתֵק שׁוֹתֵק וּמְסוּפֵק דְּבַר, בְּכּוּזָה מִקְרָה אוֹמְרִים**  
**אֵת הַכֵּל שֶׁל 'כִּי וְשֶׁאֵם בְּרִי עֲדִיף, וְהוּלֵד שִׁיךְ לְמוֹכֵר. וְאֵם הָ**  
**אוֹמֵר אִינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר אִינִי יוֹדֵעַ, יִחְלֹקוּ בְּוֹלֵד. וְאֵם הָ אוֹמֵר**  
**בְּרִשּׁוֹתֵי יִלְדָה, וְזֶה אוֹמֵר בְּרִשּׁוֹתֵי יִלְדָה, יִשְׁבַּע הַמוֹכֵר בְּשִׁבְעֵי שְׁנֵי**  
**יָלְדָה, וַיִּטּוֹל אֵת הוּלֵד לְעִצְמוֹ. וְהַטַּעַם שֶׁהַמוֹכֵר נִשְׁבַּע וְלֹא**  
**הִלּוּקָה, לְפִי שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּתוֹרָה כִּךְ דִּינָם, נִשְׁבָּעִין וְלֹא**  
**מְשַׁלְּמִין – הַנִּתְבַּע נִשְׁבַּע וּנְפֹטֵר מִלְּשֹׁלֵם, וְאִין הַתּוֹבֵעַ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל,**  
**דְּכִי רַבִּי מֵאִיר. וְהַכְּמִים אוֹמְרִים, כִּינן שֶׁעֲבָדִים הוֹקֵשׁ לִקְרָקְעוֹת,**  
**אִין נִשְׁבָּעִין לֹא עַל הַעֲבָדִים וְלֹא עַל הַמְּקָרְקְעוֹת, אִלָּא שֶׁאֵת הוּלֵד**  
**בְּרִשּׁוֹת הַמוֹכֵר עַד שִׁבְעָה הַקֹּנֵה רְאִיָּה שֶׁהוּלֵד שִׁיךְ. וּמִדְּבַרִּי**  
**הַבְּרִייתָא מוֹכֵחַ שְׁחֻכְמִים סִבְרוּ שְׁקָרְעוֹת וְעֲבָדִים דִּין אֲחֻד לָהֶם.**  
**וְזוּזֵי הַבְּרִייתָא הַשְּׁנִיָּה שֶׁשְּׁנוּיָה הַפּוֹךְ מִדְּבַרִּי הַמְּשַׁנָּה כֵּאֵן.**  
**שְׁבַמְשַׁנָּה מִשְׁמַע שְׁחֻכְמִים סוֹבְרִים שֶׁעֲבָדִים אֵינֶם קָרְקְעוֹת וְאִינוּ**  
**יִכּוֹל לומר בָּהֶם הִי שֶׁלךְ לִפְנֵי, וְצָרִיךְ לְשַׁלֵּם לְבַעֲלִים כְּבִשְׁעַת**  
**הַגְּזִילָה, וְאִילוּ מִדְּבַרִּי הַבְּרִייתָא מוֹכֵחַ שְׁחֻכְמִים סִבְרוּ שֶׁעֲבָדִים הִי**  
**הֵם קָרְקַע, וְלִכֵּן יִכּוֹל הַגּוֹזֵל לומר לְבַעֲלִים הִי שֶׁלךְ לִפְנֵיךְ כְּמוֹ**  
**בְּקָרְעַע.**  
שואלת הגמרא, **הֲאִי הִלְכָּה פְּרָבִי מֵאִיר, הִלְכָּה פְּרָבִין מִיֵּבֶץ לִיָּה –**  
**אֵם רַב הוֹפֵךְ גַּם אֵת הַמְּשַׁנָּה לֹא הִיָּה לוֹ לומר הִלְכָּה כְּרַבִּי מֵאִיר**  
**אִלָּא הִלְכָּה כְּחֻכְמִים. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא, הִכִּי קָאָמַר – כִּךְ אָמַר רַב,**  
**לְמֵאִיר דְּאִפְכָּתִיו וְתֵינִתּוּ – לִפִּי מַה שֶּׁאֵתָם הוֹפְכִים בְּטַעוֹת אֵת**  
**הַגִּירָסָא, וְשׁוֹנִים אֵת הַמְּשַׁנָּה כְּמוֹ שֶׁהִיא לִפְנֵינוּ, נִמְצָא שֶׁהִלְכָּה**  
**פְּרָבִי מֵאִיר. אִמְנַם לִפִּי דְּבַרִּי הִלְכָּה כְּרַבִּין.**

**אִלָּא אִפִּילוּ אֵם רַק בְּחֻשָּׁה – הוֹכַחַשׁ כּוּחָה צָרִיךְ הַגּוֹזֵל לְשַׁלֵּם**  
**כְּשַׁעַת הַגְּזִילָה, כִּינן שֶׁקָּנָה בְּשִׁנּוּי, וְאִפִּילוּ שֶׁאִין זֶה שִׁנּוּי כִּל כִּךְ**  
**שֶׁהִי לֹא הִשְׁתַּנָּה כִּל גּוֹפָה.**  
**מִקְשָׁה הַגְּמָרָא, וְהֵא אֲנִי הִזְקִינָה תֵּנִן – וְהִלָּא שְׁנִינוּ בַּמְּשַׁנָּה הַזֹּקִינָה,**  
**וּמִשְׁמַע שְׁדוּקָא אֵם הַזֹּקִינָה מִמֶּשׁ צָרִיךְ לְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזִילָה,**  
**אִלָּא אֵם רַק כְּחֻשָּׁה אִינוּ צָרִיךְ לְשַׁלֵּם כְּבִשְׁעַת הַגְּזִילָה וַיִּכּוֹל הַגּוֹזֵל**  
**לומר לְבַעֲלִים הִי שֶׁלךְ לִפְנֵיךְ. מִתְּרַצָּת הַגְּמָרָא, רַב פֶּפֶא דִּיבַר עַל**  
**בְּחֻשָּׁה בְּגִזְלֵי הַזֹּקִינָה – שֶׁהִבְהִמָּה כְּחֻשָּׁה כְּחֻשׁ שְׁהוּא מַעֲיִן זָקְנָה, דְּלֹא**  
**הָרָה פְּרִיָּא – שֶׁלֹּא חוֹזֵר לְבְּרִיאוּתוֹ, וְלִכֵּן צָרִיךְ הַגּוֹזֵל לְשַׁלֵּם לְבַעֲלִים**  
**כְּשַׁעַת הַגְּזִילָה.**  
להלן מביאה הגמרא שיש הסוברים שמשנתנו אינה שנויה נכון,  
אלא השיטות הפוכות, כהקדמה לכך מביאה הגמרא שמועה  
שממנה נלמד כמה היו זהירים לדקדק לומר את הדברים בשם  
אומרו, ושכל דבריהם אינן אלא בקבלה ברורה ממי שראוי לקבל  
שמועה מפיו:  
**אָמַר לִיָּה מֶר קְשִׁישָׁא בְּרִיָּה דְּרַב חֲסָדָא לְרַב אֲשִׁי, הִכִּי קָאָמְרִי מְשִׁמִּיָּה**  
**דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אִפִּילוּ נִגְבַּ מִלָּה וְהַשְׁבִּיחַ וְנִעְשָׂה אִיל, או שִׁנְגַּב עֲנַל**  
**וְנִעְשָׂה שׁוֹר, בְּמִקְרִים אִילוּ נִעְשָׂה הַשִּׁנּוּי בְּיָדוֹ שֶׁל הִגְבַּב וְקָנָא**  
**בְּשִׁנּוּי. וְכִינן שֶׁקָּנָה, אֵם מִכָּח וּמִכָּר אֵת הַבְּהִמָּה, שְׁלֹו הוּא מוֹכֵר**  
**שְׁלֹו הוּא מוֹכֵר – הִרִי זֶה נִחְשַׁב שֶׁהִגְבַּב טוֹבֵחַ וּמוֹכֵר אֵת הַבְּהִמָּה,**  
**וְאִינוּ מְשַׁלֵּם לְבַעֲלִים תְּשֻׁלוּמִי אֲרַבְעָה חֲמִשָּׁה כְּדִין טוֹבֵחַ וּמוֹכֵר,**  
**שֶׁהִי אֵת שְׁלֹו הוּא טוֹב וּמִכָּר וְלֹא אֵת שְׁלֹו הַבְּעִלִּים.**  
**אָמַר לִיָּה רַב אֲשִׁי, לֹאֹ אִמְרִיָּא לָךְ – הָאֵם לֹא אִמְרִיתִי לָךְ לֹא תַחֲלִיף**  
**נְכָרִי – אֵל תַּחֲלִיף בֵּין אוֹמְרֵי הַשְּׁמוּעוֹת, שֶׁהִי הִהוּא – אוֹתָהּ הִלְכָּה**  
**שְׁאִמְרָת, לֹא רַבִּי יוֹחָנָן אִמְרָה, אִלָּא מְשִׁמִּיָּה דְּרַבִּי אֱלֵעָא אִתְמַר –**  
**מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלֵעָא שְׁנִינוּ זֹאת:**  
שנינו במשנה, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, בְּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ תָּרִי שְׁלֹךְ לִפְנֵיךְ:**  
**אָמַר רַב חֲנִינָא בְּרִי אֲבָדִימִי אָמַר רַב, הִלְכָּה פְּרָבִי מֵאִיר. שׁוֹאֵלֹת**  
**הַגְּמָרָא, וְכִי רַב שְׁבִיק – עוֹזֵב אֵת דְּבַרִּי בְּגֵן הַסּוֹבְרִים שֶׁצָּרִיךְ הַגּוֹזֵל**  
**לְשַׁלֵּם כְּבִשְׁעַת הַגְּזִילָה – וְעָבִיר פְּרָבִי מֵאִיר, שֶׁהוּא שִׁשֵּׁת יוֹדֵד.**  
**מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא, אָמְרִי – אָמְרוּ בֵּית הַמִּדְרָשׁ לִישָׁב אֵת דְּבַרִּי רַב,**  
**מִשּׁוֹם דְּבְרִייתָא אִיפְכָא תֵּנִיא – בְּבְרִייתָא שְׁנִינוּ אֵת שִׁטּוֹת רַבִּין**  
**וְרַבִּי מֵאִיר הַפּוֹךְ מִדְּבַרִּי הַמְּשַׁנָּה, שְׂרַבִּי מֵאִיר סוֹבֵר שֶׁמְשַׁלֵּם**  
**כְּבִשְׁעַת הַגְּזִילָה, וְאִילוּ רַבִּין סוֹבְרִים שֶׁעֲבָדִים יִכּוֹל הַגּוֹזֵל לומר**  
**הִי שֶׁלךְ לִפְנֵיךְ, וּפֶסֶק רַב כְּדַעַת רַבִּי מֵאִיר בַּמְּשַׁנָּה וְהֵינּוּ כְּשִׁיטַּת**  
**רַבִּין בְּבְרִייתָא.**  
שואלת הגמרא, **וְכִי רַב שְׁבִיק מְתִינִתִּין וְעָבִיד בְּבְרִייתָא – וְכִי רַב**  
**נִמְנִיחַ אֵת דְּבַרִּי הַמְּשַׁנָּה וְנוֹקֵט כְּדְּבַרִּי הַבְּרִייתָא. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא, רַב**  
**מְתִינִתִּין נָמִי אִיפְכָא תֵּנִי – רַב הַפּוֹךְ גַּם אֵת דְּבַרִּי הַמְּשַׁנָּה שֶׁלֵּנוּ**  
**בְּעַקְבוֹת דְּבַרִּי הַבְּרִייתָא.**  
שואלת הגמרא, **וּמֵאִי מְעַמִּיָּה דְּרַב דְּאִפִּיד מְתִינִתִּין מְסַמֵּי דְּבְרִייתָא**  
**– שֶׁהוֹפֵךְ אֵת דְּבַרִּי הַמְּשַׁנָּה בְּעַקְבוֹת דְּבַרִּי הַבְּרִייתָא, אִדְרָבָּה – הִיָּה**  
**צָרִיךְ לְנַהוּג הַפּוֹךְ, נִיפְשֵׁד לְבְּרִייתָא מְסַמֵּי מְתִינִתִּין – שִׁיְהוּפּוֹךְ אֵת**